Artykuły

Seweryn Kapinos, Uniwersytet Rzeszowski

Notting Hill – w cieniu prawdziwego karnawału

Słowa kluczowe: karnawał, ulica, Londyn, muzyka, mniejszości etniczne

Streszczenie: Celem artykułu jest prezentacja największego ulicznego karnawału Europy, który odbywa się w Londynie. Każdego roku pod koniec sierpnia to masowe wydarzenie gromadzi ponad milion odwiedzających osób, które chcą uczestniczyć w kolorowym, hałaśliwym i roztańczonym pochodzie przemierzającym wąskie ulice Notting Hill. Autor przedstawi ponad pięćdziesięcioletnią historię karnawału oraz towarzyszące mu tło polityczne, społeczne i kulturowe. Co więcej, współczesny karnawał zostanie zaprezentowany w szerszej perspektywie, która oznacza osadzenie go na tle bogatej tradycji karnawałowej średniowiecza i renesansu. Wyszczególnione zostaną najbardziej symptomatyczne cechy współczesnego karnawału i zestawione z istotą klasycznych przedsięwzięć tego typu. Autor spróbuje odpowiedzieć na pytanie, ile „prawdziwego karnawału jest w dzisiejszym karnawale". Omówione zostaną ponadto turystyczne implikacje organizowanego wydarzenia, ze szczególnym uwzględnieniem elementów, które wpływają na masowe uczestnictwo w karnawale.

Wprowadzenie

Ulica jest szczególnym miejscem spędzania wolnego czasu. W rezultacie rozwoju industrialnego i urbanistycznego stała się miejscem wypoczynku, konsumpcji oraz spotkań z innymi ludźmi. Ulice miast stały się miejscami, które koncentrując pewną grupę ludzi w zdefiniowanej przestrzeni, pozwoliły na społeczną, kulturową i ekonomiczną aktywność. Ta sposobność do korzystania z szerokiego wachlarza dóbr, usług oraz możliwość nawiązywania kontaktów z innymi osobami, poszerzona o okazję zakwaterowania czy transportu, została zagospodarowana między innymi przez turystykę.

Ulica stała się wyjątkowym miejscem do popularnego celebrowania karnawałów i festiwali. Ze względu na przestrzenne i architektoniczne uwarunkowania nadała wydarzeniom tego typu szczególną tożsamość i niepowtarzalność. Duża w tym zasługa performerów, którzy zmieniają lub nadają dodatkowy, bądź głębszy sens ulicom, na których odbywają się celebrowane wydarzenia [Hall, Page 2014, s. 188]. Z drugiej strony dzięki karnawałom „place, ulice i aleje miasta stają się w karnawale rewersem swoich codziennych funkcji" – pisze V. Turner [2011, s. 291].

Dlaczego ludzie świętują karnawał? Co sprawia, że tłumnie uczestniczą w tego typu wydarzeniach? W czym doszukiwać się popularności tego typu wydarzeń? Gdyby odpowiedziami na postawione pytania były jedynie rozrywka i zabawa, byłoby to niedopuszczalne uproszczenie i zawężenie problematyki karnawałowej. Warto przypomnieć za M. Bachtinem [1979, s. 187], że „karnawał wytworzył własny, bogaty język konkretno-zmysłowych symboli – od złożonych maskowych igrzysk do odrębnych karnawałowych gestów", a więc nie może być ograniczony jedynie do sfery rozrywkowej. Wojciech Dudzik [2011:34] przez karnawał rozumie „zespół działań wykonywanych zbiorowo w określonych ramach czasoprzestrzennych, powtarzalnych i specyficznych dla danej społeczności. H. Bausinger [2011, s. 271] zwrócił uwagę, że karnawał wiąże się z bogatą sferą zachowań i aktywności ponieważ pozwala uczestnikom na zamianę ról, prezentuje alternatywną rzeczywistość („świat na opak"), daje prestiż oraz możliwość

swobodnego nawiązywania kontaktów towarzyskich. Głębokie treści kryjące się pod kolorową i hałaśliwą formą nie zawsze są jednak dostrzegalne gołym okiem, a jeszcze trudniej rozpoznać analogie do średniowiecznych czy renesansowych karnawałów. Uczestnictwo w karnawale jest często nieświadomym partycypowaniem, w posiadającym kilkusetletnią tradycję, pełnym zwyczajów i rytuałów wydarzeniu, które posiada głęboki sens.

Karnawał, który odbywa się w położonym w Londynie Notting Hill, należy do najpopularniejszych tego typu przedsięwzięć na świecie i tak, jak każdy organizowany event jest wydarzeniem, które ma swoje miejsce w pewnej przestrzeni i w odpowiednim czasie, posiada wyjątkowy, odróżnialny od pozostałych charakter ze względu na relacje składających się na niego elementów, uczestniczących w nim ludzi oraz sposób organizacji, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu zarządzania oraz programu. Tak więc, karnawał w Notting Hill jest przykładem szeroko rozumianej turystyki eventowej, związanej z wydarzeniami kulturalnymi (festiwale, karnawały, rocznice, wydarzenia religijne), a jego ponad pięćdziesięcioletnia historia jest przykładem przeobrażeń, jakim podlega turystyka.

Karnawał Notting Hill jest jednym z wielu przykładów odbywających się współcześnie karnawałów. Uzasadnienia propozycji przedstawienia akurat tego wydarzenia, należy doszukiwać się przede wszystkim w jego popularności, „medialnej nośności" oraz politycznym, etnicznym i kulturowym umocowaniu. Warto również zaznaczyć, że rozważania na temat londyńskiego karnawału dotykają trudnego zagadnienia tożsamości, która jest szczególnie istotna dla społeczeństw pluralistycznych. Różne dziedziny życia coraz częściej domagają się odpowiedzi na pytanie: „kim jesteśmy", „skąd pochodzimy", „jakie są nasze korzenie" - swoista kariera karnawału w Notting Hill doskonale wpisuje się w coraz powszechniejsze działania mające na celu manifestowanie tradycji, identyfikacji i przynależności.

Historia karnawału

Od najdawniejszych czasów pejzaż miast i wsi wraz z ich monotonią dnia codziennego wypełnionego pracą, przerywany był przez widowiska o charakterze religijnym, świeckim i politycznym: zabawy, zawody, procesje, parady, prezentacje żywotów świętych, legend i wydarzeń, misteria, farsy. Tego rodzaju aktywność, najczęściej rozumiana jako święto, była przede wszystkim okazją do zabawy [Heers 1995, ss. 6-7], której towarzyszyło ożywione zbiegowisko, hałas, uniesienie, krzyki, gesty, odruchy. R. Callais [1973, ss. 121-122] pisze, że „życiu potocznemu, upływającemu na codziennych pracach, spokojnemu, ujętemu w system zakazów, ostrożnemu (…) – przeciwstawia się poruszenie, jakim jest święto", które polega „zawsze na pląsach, śpiewach, objadaniu się i upijaniu. Trzeba sobie użyć – do upadłego, do niestrawności. Takie jest właśnie prawo święta".

Karnawał jest przede wszystkim formą zabawy i skupia w sobie wiele lokalnych świąt o różnej prowiniencji, przypisanych różnym datom, posiadającym pewne wspólne cechy radości świątecznej [Bachtin 1970, s. 320]. Pozostawiając na marginesie historyczne dociekania dotyczące początków karnawału, których V. Turner [2005, s. 291] doszukuje się w pogańskiej przeszłości, związanej z rzymskimi Saturnaliami i Luperkaliami, a na przykład W. Mezger [2005, s. 385] umiejscawia dużo później bo w średniowiecznej Europie, bezdyskusyjnym faktem jest, że największe piętno na obyczajowości związanej z karnawałem odcisnęła kultura chrześcijańska, którą w odniesieniu do niego można, tak jak J. Heers [1995, s. 19] godząc przeciwstawne stanowiska dotyczące jego genezy, ostrożnie potraktować jak przedłużenie tradycji o wiele starszych niż ewangelizacja Zachodu.

Karnawał *par excellance* w swojej klasycznej formie został zainicjowany w średniowieczu. Najstarsza wzmianka na ten temat pochodzi z 965 r. z Włoch i już wtedy musiała to być mocno osadzona w kalendarzu data, skoro posiadała podobny status

świąteczny, jak Boże Narodzenie czy Wielkanoc. Karnawał od samego początku był związany z następującym po nim okresem trwającego czterdzieści dni Wielkiego Postu, ustanowionego przez Kościół Rzymskokatolicki w VII w. Wielki Post w codziennym życiu średniowiecznej Europy manifestował się oficjalną dyspensą od mięsa zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego [Dudzik 2005, ss. 18-20]. W. Mezger [2005, s. 387] zaznacza, że „jeśli chce się prześledzić rozwój idei karnawału, trzeba zawsze zaczynać od tej warstwy karnawału, która ma podłoże ekonomiczne i wiąże się z ostatnią falą wzmożonej konsumpcji produktów zakazanych podczas postu". Ograniczony jadłospis poważnie zaburzał normalny sposób odżywiania. Surowo w przeszłości przestrzegany obyczaj wstrzemięźliwości od mięsa podczas Wielkiego Postu, pociągnął za sobą najważniejszy znany obyczaj karnawałowy: folgowanie w jedzeniu i piciu w okresie poprzedzającym post. Nieumiarkowanie w jedzeniu i piciu miało ułatwić późniejszą ascezę. Obyczaj związany z przesadzonym spożywaniem produktów przed mającym nastąpić czasem odmawiania sobie przyjemności płynącej z jedzenia, początkowo posiadał jedynie charakter familijny. Z biegiem czasu nabrał publicznego charakteru poprzez organizowane biesiady i towarzyszące im tańce, muzykę i swawole. W ten sposób „z prywatnych, domowych, improwizowanych zabaw karnawałowych wytworzyło się dokładnie zaplanowane wydarzenie o charakterze społecznym z wykrystalizowaną strukturą programową i podziałem na aktywnie działających oraz obserwujących" [Mezger 2005, s. 386]. Co więcej, radosne zabawy przeistoczyły się w pochody i włączyły najróżniejsze zabawy, dzięki czemu stały się bardziej żywe, radosne, bogate, kolorowe i kreatywne [Skubaczewska-Pniewska 2011, ss. 22-23], z przypisaną dla siebie przestrzenią, która z biegiem czasu stawała się coraz bardziej miejska, wynikając z procesów urbanizacyjnych i rozwoju ekonomicznego [Riggio 2005, s. 376].

Wytworzony przez Kościół dualizm „dobrego" Wielkiego Postu oraz „złego" karnawału i utwierdzany w powszechnej świadomości, stworzył w społeczeństwie katolickim dodatkową motywację do jeszcze bardziej intensywnego przeżywania okresu karnawału, która nie ograniczała się jedynie do jadłospisu. Dokonane przewartościowanie spowodowało uwypuklenie „rzeczywistości na opak", którą afirmował okres świętowania - początkowo ambiwalentny i obojętny, nauczaniem teologów i kategoryzowaniem określeniami „zły" i „grzeszny", obudził w ludziach kreatywność w postaci przedstawiania karnawału jako przeciwieństwa, czegoś na przekór, dziwnego. Pobudzało to do hiperboli i przesady w performowaniu tych skrajności [Mezger 2005, ss. 390-391].

Karnawał w swej średniowiecznej odsłonie przypadał na okres zrytualizowanego konfliktu. Obchodzony był w szczególnym okresie poprzedzającym Wielki Post. Był na styku zimy i wiosny, rozwiązłości i wstrzemięźliwości, narodzin i śmierci, pracy i odpoczynku, tego co „cywilizowane" i prymitywne - takie zestawienie sprzeczności musiało oznaczać możliwość przekraczania granic, a w przypadku karnawału stało się przyzwoleniem na wychodzenie poza to, co codzienne, zwykłe, powszechne i dozwolone. Karnawałowe łamanie tabu było więc wychodzeniem poza granice warstw społecznych, stanów, płci, ras, tożsamości etnicznych, terytoriów geograficznych czy dzielnic [Riggio 2005, s. 376]. „Karnawał charakteryzują zatem paradoks i sprzeczności. Siłę napędową czerpie z rywalizacji; upaja się potencjalnym niebezpieczeństwem i możliwością wybuchu przemocy w zgromadzeniach publicznych lub na wrażliwych obrzeżach społecznych" – pisze M. C. Riggio [2005, s. 384]. A. Kłocińska [2012, s. 129] podkreśla, że średniowieczny karnawał posiadał wszystkie cechy zabawy, o których pisał Huizinga: ograniczoność, odrębność, powtarzalność, tymczasowość.

Oczywiście obchody karnawału różniły się ze względu na czas i lokalizację. Najsilniejsze tradycje karnawałowe w Europie zarysowały się w Francji, Hiszpanii, we Włoszech, południowych Niemczech oraz południowych regionach Niderlandów. Liczne lokalne karnawały odbywały się w Anglii. Karnawały w Ameryce pojawiły się w XIX i XX w. i wpisały się w proces kulturowego oporu i asymilacji, na którą złożyła się bogata historia

okresu kolonialnego i pokolonialnego [Riggio 2005, ss. 377-378]. Generalnie z dużym uproszczeniem można przyjąć za N. Schindlerem [2005, s. 401], że fazy rozwoju karnawału przebiegały od rubasznego i przewrotnego miejskiego karnawału „ludowego", przez fazę usankcjonowaną dworską, po romantyczne „podjęcie na nowo", co nie zmienia faktu, że z biegiem wieków obrzędowo-widowiskowe formy kultury karnawałowej stopniowo stawały się coraz uboższe, zawężając treści, tracąc powszechność i rozmach.

Współczesny pejzaż karnawałowy

Karnawały nadal funkcjonują w kalendarzach wielu kultur, ale jak trafnie zauważyła A. Skubaczewska-Pniewska [2011, ss. 31-32]: „karnawał, który dotrwał do naszych czasów, stanowi jedynie relikt zabaw ludowo-jarmarcznych, składających się na bogate życie ludów wieków średnich i renesansu" Po okresie rozkwitu, karnawał uległ procesowi degradacji i stopniowo przeobraził się w parady i widowiska, którym nie towarzyszyło już autentyczne przeżywanie świata na opak. O ile karnawał w średniowieczu i renesansie pełnił społecznie ważne funkcje ponieważ posiadał liczne i bogate sensy, o tyle wraz ze zmieniającym się kontekstem społecznym i kulturowym zmieniła się także jego rola i ranga [Bełkot 2009, s. 24].

Karnawał przetrwał głównie jako widowisko uliczne i w niektórych miejscach cieszy się dużą popularnością, a nawet światową sławą. Dość wspomnieć o karnawale w Rio de Janeiro, Nowym Orleanie, Wenecji czy szeregu mniejszych o charakterze regionalnym i lokalnym. Symptomatyczne jednak, że wiele widowisk, choć nie posiada charakteru karnawałowego i z klasycznym karnawałem ma niewiele wspólnych cech, to w powszechnej świadomości czy sferze turystycznej, funkcjonują jako karnawał. Wynika to z tego, że termin karnawał zyskał w ostatnim czasie szeroki zakres. Karnawałami zaczęto nazywać nawet nie mające nic wspólnego z istotą tych zwyczajów, festiwale plenerowe, masowe i otwarte imprezy muzyczne („street parties"), kampanie charytatywno-muzyczne, happeningi, demonstracje, manifestacje, a nawet okresy historyczne, a więc „różnego rodzaju i w różny sposób przebiegające wielkie zgromadzenia bądź wystąpienia tłumów, masowe święta radosnego, spontanicznego, aktywnego współbycia ludzi ze sobą – zdeformalizowanego, zdeinstytucjonalizowanego i zdedystansowanego – powołane w jakimś określonym momencie historycznym lub dowolnej okazji, jednorazowe lub powtarzające się w stałym cyklu, ale nie mające nic wspólnego z przebiegiem roku liturgicznego, a najmniej już z Wielkim Postem" [Dudzik 2005, ss. 9-10].

Na lata dziewięćdziesiąte XX w. przypadł prawdziwy boom wydarzeń, które w języku potocznym, publicystycznym, a także naukowym zwykło określać się karnawałami. Czy jednak w przypadku różnych „karnawałów" w dwóch lub więcej różnych społeczeństwach o odmiennej historii, instytucjach i ideologii, nadal mamy do czynienia z tym samym zjawiskiem? Karl Braun postanowił przyjrzeć się bliżej trzem popularnym współcześnie wydarzeniom o charakterze karnawałowym lub karnawałopodobnym (Karnawał Kultur, który odbywa się w Lipsku i łączy inicjatywy etniczne i artystyczne; Saint Christopher Day skupiający na ulicznych paradach Europy i Ameryki mniejszości seksualne manifestujące swą odmienność; Love Parade, na którą w Berlinie przyjeżdżają fani muzyki techno) i skonstatował, że pomimo swej odmienności, wydarzenia te jednak noszą znamiona cech klasycznie rozumianego karnawału. Spełnione w ich przypadku są również cztery podstawowe cechy karnawału, które H. Bausinger określił jako: maskowanie i zamiana ról, świat na opak, otwarta przestrzeń i tłum. Pewne zastrzeżenia i wątpliwości w ocenie autora budzi jednak sposób wykorzystania masek oraz przekaz treści, których maski mają być nosicielem. O ile w średniowiecznym i renesansowym karnawale maski miały służyć ukryciu tożsamości i przybraniu roli innej osoby, której status społeczny był skrajnie odmienny

od rzeczywiście zajmowanej pozycji w hierarchii społecznej, we współczesnych wydarzeniach karnawałowych maska stanowi podkreślenie własnej tożsamości, która w codziennym życiu z różnych powodów nie może być realizowana - swobodna przestrzeń aktywności uczestników ulicznego pochodu pozwala na wyolbrzymioną prezentację tej części tożsamości, która jest zdominowana przez tendencje kulturowe [Braun 2005, s. 419]. Omawiając różnice warto również podkreślić, że klasyczne karnawały odbywały się na płaszczyźnie lokalnej lub regionalnej i gromadziły przedstawicieli wszystkich klas, stanów, warstw czy to jako uczestników, czy to jako oglądających, podczas kiedy współczesne karnawały gromadzą pewne kategorie społeczne, które chcą zamanifestować odmienność seksualną, tożsamość etniczną, przynależność grupową itp., a więc angażują określone fragmenty aktywności. Klasyczny karnawał był zjawiskiem totalnym – łączył w sobie elementy święta, zabawy i widowiska. Współczesny karnawał daje ograniczone możliwości uczestnictwa w wydarzeniu w sposób „pełny", który angażuje wszystkie sfery życia. Co więcej, tradycyjne karnawały odbywały się w okresie pomiędzy Świętami Bożego Narodzenia a Wielkim Postem, ze szczególnym naciskiem na czas przypadający na kilka dni przed Środą Popielcową. Współczesne karnawały nie mają swojego umocowania w konkretnym czasie kalendarzowym i odbywają się w różnych okresach roku kalendarzowego.

K. Braun [2005, s. 422] zaproponował, aby wobec różnorodności a zarazem samodzielności uroczystości o charakterze karnawałowym, wprowadzić nadrzędną kategorię, którą określił mianem „świąt karnawałowych", a sam karnawał potraktować jako odmianę czy też realizację szerokiego spektrum różnych ich form. Przychylając się do tej propozycji: Karnawał Kultur, karnawał w Rio de Janeiro, karnawał Notting Hill, Love Parade, Saint Christopher Day, będą więc świętami karnawałowymi, a średniowieczne i renesansowe obyczaje związane ze świętowaniem „świata na opak" będą karnawałami.

Omawiając święta typu karnawałowego łatwo ulec posądzeniu o uproszczenia, które mogą wynikać z powodu czasowej rozciągłości i zmienności zjawiska oraz braku wystarczającej ilości udokumentowanych źródeł. Istotną konstatacją jest jednak fakt, że karnawał pozostawał i pozostaje nierozerwalnie związany z tradycją poszczególnych krajów, regionów i miejscowości [Skubaczewska-Pniewska 2011, s. 22]. Współczesne karnawały są, jak trafnie zauważa A. Bełkot [2009, s. 25], raczej formą rekonstrukcji tradycji karnawałowej i służą celom identyfikacyjnym i więziotwórczym pewnej społeczności, która próbuje się oprzeć zjawiskom unifikacji i rozlania w kulturze globalnej. M. C. Riggio [2005, s. 385] zwrócił uwagę na pewną sprzeczność w dzisiejszych karnawałach – balansują one pomiędzy przedindustrialnymi, tradycyjnymi normami kulturowymi, warunkami wysoce zindustrializowanego współczesnego społeczeństwa. Innymi słowy przerzucają most porozumienia pomiędzy tym, co pierwotne i nowoczesne.

Nie bez znaczenia jest fakt, że karnawały stały się częścią rynku turystycznego. Nabrały komercyjnego charakteru i w marketingowych hasłach starają się za wszelką cenę przyciągnąć jak największą ilość turystów, pozostawiając jednak sporą przestrzeń dla odniesień kulturowych i etnicznych, czego dobrym przykładem jest „protoplasta" karnawału Notting Hill - karnawał odbywający się na Wyspach Karaibskich. Jednym z haseł karnawałów odbywających się na Wyspach Karaibskich jest: „Karnawał: kiedy kultura przyciąga turystykę". Te popularne wydarzenia, których początki łączą się z historycznymi, społecznymi i kulturowymi przemianami społeczności niewolniczej ku społeczeństwu egalitarnemu, a które dziś łączą barwne pochody, śpiewy, kostiumy, koncerty przypominające o elementach tożsamości, przynależności, identyfikacji i zakorzenienia mieszkańców Wysp Karaibskich, są elementem rozbudowanego rynku turystycznego i wizytówką tych miejsc. Raporty z obchodzonych świąt karnawałowych na Wyspach Karaibskich dowodzą, że ilość uczestniczących w tych wydarzeniach osób wzrosła o 60% w stosunku do końca lat dziewięćdziesiątych XX w. i nadal rośnie. Co więcej, przychody z karnawału przekraczają

100 mln dolarów każdego roku, a karnawał kumuluje działalność w różnych sektorach gospodarki (rozrywka, transport, hotelarstwo, gastronomia) oraz generuje finansowe korzyści dla śpiewaków, autorów pieśni, choreografów, projektantów kostiumów [*www.acs-aec.org*].

Notting Hill Carnival

Notting Hill nigdy nie stanowiło odrębnego obszaru administracyjnego Londynu. Jest częścią dzielnicy Royal Borough of Kensington and Chelsea i aktualnie uważane jest za stosunkowo modne i zamieszkałe przez względnie zamożnych mieszkańców. W powszechnej świadomości funkcjonuje głównie jako miejsce akcji popularnej komedii romantycznej granej przez Hugh Granta i Julie Roberts, licznie odwiedzany Portobelo Road Market oraz miejsce zamieszkania premiera Davida Camerona przed objęciem urzędu [Moore 2013, s. 15].

Każdego roku w sierpniowy Bank Holiday Weekend, począwszy od 1966 r., ulice zachodniego Londynu stają się miejscem świętowania największego wydarzenia ulicznego w Europie – karnawału Notting Hill. Wydarzenie gromadzi aktualnie około 2 milionów uczestników i stanowi swoistą wizytówkę Londynu, umocowując w powszechnej świadomości stolicę Wielkiej Brytanii, jako miasto kultury oraz poszerzając szerokie spektrum możliwości, jakie Londyn oferuje turystom. Odbywający się od ponad 50 lat karnawał, od lokalnego wydarzenia, które gromadziło początkowo tylko karaibską społeczność, przekształcił się w największy uliczny festiwal w Europie i najczęściej kojarzony jest z tancerzami, kostiumami, steel bandami, muzyką calypso oraz gigantycznymi systemami dźwiękowymi przewożonymi na specjalnych platformach.

Początki karnawału sięgają końca lat pięćdziesiątych XX w. i związane były z trudnymi relacjami rasowymi, jakie panowały w Wielkiej Brytanii. Okolice Notting Hill nie cieszyły się w tamtym czasie dobrą sławą i posiadały opinię dotkniętych przemocą, przestępstwami i prostytucją. Masowy napływ imigrantów pochodzących z wysp karaibskich po zakończeniu drugiej wojny światowej, zaognił niełatwą sytuację, jaka panowała w dzielnicach zachodniego Londynu. Niechęć do imigrantów skutkowała eskalacją rasistowskich incydentów oraz zamieszkami na tle rasowym pomiędzy białymi i czarnymi oraz zachowującą bierność policją [Moore 2013, s. 36]. Wyrazem buntu przeciw tego typu zachowaniem był skromny festiwal zorganizowany w 1959 r. przez pochodzącą z Trynidadu dziennikarkę i działaczkę polityczną Cludię Jones. Festiwal, który przez pierwsze lata organizowany był w St. Pancras Hall odbił się jednak szerokim echem i określony został jako sukces pomimo tego, że odbywał się w zamkniętej sali i uczestniczyła w nim ograniczona ilość osób. Pierwsza impreza otwarta została zorganizowana siedem lat później. Inspirowana przez London Free School oraz ruch hipisowski wyszła na ulicę. Inicjatorką otwarcia i poszerzenia skali działania była lokalna działaczka społeczna R. Laslett, która była zarazem założycielką organizacji działającej na rzecz współpracy i zrozumienia pomiędzy rasami. Ideą przyświecającą tamtemu pomysłowi była celebracja radości, zabawy oraz zmiany wizerunku dzielnicy [*www.nottinghillcarnival.eu/history*]. R. Laslett wprowadzając do karnawału element rozrywki chciała, aby wydarzenia związane z karnawałem były traktowane jako atrakcja. W tym celu zaprosiła do udziału steel band, który od tej pory stał się swoistą wizytówką kolejnych karnawałów i przewodzi ulicznym celebracjom [Bowdin, William, O'Toole, Allen, Harris, McDonnell 2004, s. 456].

Rosła liczba uczestników wydarzenia. W 1967 r w paradzie wzięło udział 800 osób. Rok później już około 3,5 tys. osób. Coraz większa frekwencja i rosnąca popularność spowodowały, że na początku lat siedemdziesiątych XX w. karnawał doczekał się zmian w organizacji. Za sprawą Leslie Palmer i współpracującego z nią grona organizatorów, uroczyste wydarzenia zostały wydłużone do 2 dni i zaproszono na nie większą grupę imigrantów oraz wyznaczono stałą uliczną trasę dla bandów, która biegła wąskimi ulicami

Notting Hill. Za sprawą L. Palmer karnawał nabrał ściśle karaibskiej formy, głównie dzięki tradycyjnym wykonawcom i orkiestrom oraz przewodnikom parady [Cohen 1993, s. 26]. W 1974 r. w karnawale uczestniczyło już 150 tys. osób, a bawiło ich 17 bandów [Moore 2013, ss. 143-148]. Popularności karnawałowi przysporzyło londyńskie Capital Radio, które aktywnie zaangażowało się w nagłośnienie sierpniowych wydarzeń, zwłaszcza wśród ludności pochodzenia karaibskiego. Duże znaczenie należy przypisać wprowadzonym wówczas najnowocześniejszym systemom nagłaśniającym, które rozpowszechniały nie tylko rdzenną karaibską muzykę, ale także inne atrakcyjne dla młodzieży gatunki muzyki [Bowdin i in. 2006, s. 456].

Każdy kolejny karnawał wzmagał jednak niebezpieczne incydenty. Na lata 1971-1975 przypadł okres dramatycznych zmian w charakterze londyńskiego karnawału. Szokujący zwrot miał miejsce 9 sierpnia 1970 r., kiedy doszło do zmasowanej konfrontacji pomiędzy policją a czarnoskórymi imigrantami sfrustrowanymi postępującym bezrobociem, trudną sytuacją finansową oraz powtarzającymi się rasistowskimi incydentami. Kolejna kumulacja tych przykrych wydarzeń miała miejsce w 1976, kiedy karnawał stał się sceną poważnych zamieszek. Policja została zmobilizowana w liczbie przekraczającej 1500 osób. W wyniku rozruchów ponad 300 policjantów wymagało hospitalizacji, a 60 osób aresztowano [Cohen 1993, s. 34], a zamieszki pomiędzy uczestnikami i policją zostały nazwane największym aktem nieposłuszeństwa publicznego od zakończenia II wojny światowej [Moore 2013, s. 163].

Fot. 1. Kolorowo przebrani uczestnicy pochodu
Źródło: (fot.) Przemysław Burdziński

Popularność karnawału wciąż rosła. Wzrastało również jego znaczenie jako multikulturowej zabawy i celebracji karaibskich elementów tożsamości, sztuki, muzyki i widowisk. Organizatorzy próbowali pośrednio zwrócić uwagę na trudny los mniejszości etnicznych zagrożonych marginalizacją, pauperyzacją i wykluczeniem, jednak co najbardziej trapiło twórców karnawału, to upowszechniany przez media obraz „logistycznego koszmaru", organizacyjnego chaosu i braku gotowości do zmian w formule programu. Organizatorzy

zalewani byli negatywnymi ocenami związanymi głównie z bezpieczeństwem uczestników oraz niedociągnięciami organizacyjnymi. Kulminacyjnym momentem tego trudnego dla karnawału okresu były tragiczne w skutkach wydarzenia w 2000 r., kiedy zamordowanych zostało dwóch uczestników ulicznej parady. Skutkiem tych wydarzeń były zmiany organizacyjne i większe zaangażowanie miasta w organizację wydarzenia. Specjalnie utworzona grupa pod przewodnictwem Kena Livingstona – burmistrza Londynu, podjęła się ponownego przemyślenia sposobu organizacji karnawału, ze szczególnym naciskiem na poprawę bezpieczeństwa uczestników [*Notting Hill Carnival. A Strategic Review*, 2004].

Aktualnie wydarzenia związane z karnawałem Notting Hill nazywane są sezonem karnawałowym i trwają 2 tygodnie. Są organizowane każdego roku pod koniec sierpnia. Ich kulminacyjnym momentem są uliczne parady: niedzielna dla dzieci i poniedziałkowa dla dorosłych. Przemarsz ulicami Notting Hill ma długość około 5 kilometrów i towarzyszą mu muzycy śpiewający pieśni calypso, przebrane kolorowo zespoły, mobilny system nagłaśniający, system dźwięku statycznego oraz charakterystyczne dla Karaibów instrumenty muzyczne [*Notting Hill Carnival. A Strategic Review*, 2004]. Karnawałowi towarzyszą różnorodne imprezy, a do najważniejszych zaliczają się: 1) Carnival Press Launch, podczas którego 200 zaproszonych dziennikarzy z całego świata poznaje elementy tożsamości karaibskiej, a organizatorzy chwalą się rozmachem i różnorodnością imprezy; 2) Carnival Costume Gala, która odbywa się na tydzień przed uliczną paradą i polega na prezentacji najbarwniejszych kostiumów, biorących udział w walce o najpiękniejszą karnawałową kreację (w imprezie bierze udział ok. 500 osób); 3) The Capypso Monarch Competition, które w piątek poprzedzający karnawał gromadzi najbardziej uzdolnionych muzyków wykonujących gatunek calypso. Uczestnicy walczą o tytuł króla calypso wykonując skomponowane przez siebie utwory, które najczęściej odwołują się do bieżącej sytuacji politycznej i społecznej; 4) The Steelbands Panorama, który odbywa się w wieczór poprzedzający uroczystą procesję karnawałową. Steelbandy, złożone nawet ze 100 muzyków wykonują własne aranżacje calypso i rywalizują o tytuł mistrza muzyki steel. To wydarzenie skupia audiencję około 7000 osób [Bowdin i in. 2006, s. 456].

Karnawał Notting Hill jest największym ulicznym wydarzeniem w Europie. Każdego roku bierze w nim udział ponad milion osób, z czego dziesiątki tysięcy przyjeżdżają specjalnie z innych krajów, aby być uczestnikami kolorowego wydarzania. Co sprawia, że karnawał Notting Hill cieszy się tak dużą popularnością? Londyńska impreza, tak jak każdy karnawał, pozwala przede wszystkim na spontaniczność. Choć wprawdzie nie zanikają wszystkie ograniczenia życia zbiorowego, tak jak miało to miejsce w przypadku średniowiecznego i renesansowego karnawału to „zabawowa bezcelowość przebija się przynajmniej jako odtrutka na codzienność" [Bausinger 2011, s. 274] zwłaszcza, że w karnawale uczestniczą głównie młode osoby. Raport *The economic impact of the Notting Hill Carnival* [2003] wskazuje, że 69% spośród osób, które odwiedziły wydarzenie było w wieku 16 – 34 lata, a jedynie co dziesiąta osoba (12%) miała więcej niż 45 lat.

Zabawa podczas karnawału Notting Hill to przede wszystkim muzyka, która pełni podobną funkcję jak maska w klasycznym karnawale i jest formą zbiorowego przeżycia przyjmującego formę tańca (Braun 2005:421). Jak się okazuje jest ona bardziej cenionym elementem wydarzenia niż kolorowy pochód i przebrani karnawałowicze [*The economic impact of the Notting Hill Carnival*, 2003]. Muzyka jest wszechobecna podczas ulicznych parad – kolorowi tancerze, wymalowani uczestnicy oraz obserwatorzy mogą słuchać tradycyjnych trynidadzkich rytmów, reggae, hip-hop'u oraz ulubionych przebojów tanecznych, które rozbrzmiewają z najnowocześniejszych systemów nagłaśniających, zamontowanych na przemieszczających się ulicami Notting Hill platformach. Esencją wydarzeń jest jednak tradycyjna muzyka, której korzenie wyrastają z Wysp Karaibskich i Afryki. Muzyka callypso, najczęściej wykonywana w balladowym klimacie, pozwala na indywidulaną interpretację najczęściej tematów związanych z niewolnictwem, wyzyskiem

i nierównością. Współczesną odmianą callypso jest soca, której początki przypadają na lata sześćdziesiąte XX w. Na soca składają się tradycyjna muzyka callypso oraz indyjskie instrumentarium z wyraźnym podkreśleniem rytmu nadawanego przez perkusję. Soca jest bardzo zmysłową muzyką, której nierzadko towarzyszą seksualne podteksty. Wykonawcy tego gatunku muzycznego najczęściej komentują bieżące wydarzenia społeczne lub humorystycznie odnoszą się do rzeczywistości. Karnawałowi Notting Hill towarzyszą steel pan, które są zarazem blaszanym instrumentem muzycznym, jak i gatunkiem muzycznym [*nottinghillcarnival.eu*].

Fot. 2. Jeden z zespołów muzycznych biorących udział w paradzie
Źródło: (fot.) Przemysław Burdziński

Ze społeczno-kulturowej strony karnawał Notting Hill buduje więzi i poczucie bycia członkiem społeczności, zarówno w sensie lokalnym i szerzej – bycia mieszkańcem miasta. Karnawał przekracza granice etniczne i nadaje nowy sens terminowi społeczność, ponieważ pozwala poznać inne kultury i zrozumieć etniczną odmienność. Karnawał Nothing Hill wyraźnie pokazuje więc, że zabawa jest atrybutem, wyznacznikiem odrębności grup kulturowych, ale także staje się instrumentem globalizacji, konstruowania nowych międzykulturowych przestrzeni i wymiarów wspólnej tożsamości. „Przenikanie się, miksowanie, nakładanie na siebie kultur w czasach masowych ruchów turystycznych, migracji, mobilności przestrzennej, rozwoju komunikacji multimedialnej, zwłaszcza internetowej, to zjawiska wywierające wpływ na wszystkie kultury, także, a może szczególnie, na zabawę. Zabawa staje się czynnikiem transgresji, dyfuzji, demokratyzacji, egalitaryzacji, uniwersalizacji kulturowej, a jednocześnie składnikiem tradycji plemiennej, etnicznej, narodowej i cywilizacyjnej. Staje się łącznikiem międzykulturowym, służy jednak także podtrzymywaniu odrębności kulturowej lokalnych i narodowych wspólnot" - pisze T. Paleczny [2011, ss. 11-12].

Karnawał Notting Hill jest biznesowym i komercyjnym przedsięwzięciem, które generuje zyski. Można nawet odnieść wrażenie, że „w widowisku liczą się już nie tylko aktorzy, tancerze, wokaliści, artyści, ale także producenci, scenarzyści, kamerzyści, kierownicy planu, całe zaplecze techniczne, dzięki któremu nabiera ono odpowiedniego kształtu" [Paleczny 2011, s. 15]. Wszyscy oni pracują na funkcjonujący w powszechnej

świadomości obraz karnawału, jako zorganizowanego z wielkim rozmachem kolorowego przedstawienia, w którym trzeba uczestniczyć i które łączy się nie tylko z zabawą, ale również umożliwia i zachęca do nabywania towarów i usług. Używając sformułowania Georga Ritzera [2004, s. 15] karnawał Notting Hill jest „nowym środkiem konsumpcji" na dowód czego wystarczy podać dane z 2001 r., kiedy każdy z ponad miliona uczestniczących w karnawale, wydał średnio więcej niż 40 funtów [*The economic impact of the Notting Hill carnival* 2003]. Tak więc, karnawał jest istotną częścią rynku. Stanowi istotny udział procentowy ekonomicznego wzrostu dla branży muzycznej oraz projektów artystycznych. Daje zatrudnienie artystom projektującym kostiumy, muzykom i nauczycielom tańca.

Klasyczny karnawał swą siłę napędową czerpał z rywalizacji. W sposób naturalny towarzyszyło mu niebezpieczeństwo i możliwość eskalacji przemocy [Riggio 2011, s. 385], a w związku z tym, że posiadał i posiada charakter otwarty, okazji do złamania prawa jest potencjalnie więcej niż w codziennych warunkach. „Pozwolić ludziom gromadzić się na ulicach – to zawsze flirt z improwizacją, w której może wydarzyć się coś niespodziewanego" – pisze R. Schechner [2000, s. 53].

Historia karnawału Notting Hill pokazuje, że wraz ze wzrostem popularności, wydarzenie stawało się coraz mniej bezpieczne. Karnawał stawał się stopniowo obiektem wzmożonej krytyki, na co ma wpływ negatywny obraz kreowany przez media. Krytyce podlegają podmioty odpowiedzialne za organizację oraz policja. Główne problemy dotyczą zatłoczenia, organizacyjnego chaosu, wzrostu przemocy oraz kryminalnych incydentów. Organizatorzy oskarżani są o łamanie przepisów bhp, zaśmiecanie ulic, załatwiane potrzeb fizjologicznych uczestników na ulicach, hałas. W rezultacie karnawał często określany jest, jako „logistyczny koszmar" [Burr 2006, ss. 84-85]. W 2013 r. pomimo ponad 13 tys. zaangażowanych w ochronę bezpieczeństwa policjantów, statystyki policyjne odnotowały 721 incydentów natury przestępczej, a więc było to ponad dwa razy więcej niż w 2004 r. kiedy odnotowano 320 takich przypadków. Do głównych przewinień zaliczały się: kradzieże, handel narkotykami i przemoc. Aresztowanych zostało 301 osób [*Notting Hill Carnival 2013: Environmental Impacts and Community Safety* 2013].

Fot. 3. Aresztowanie jednego z uczestników karnawału
Źródło: (fot.) Seweryn Kapinos

Nie dziwi więc fakt, że karnawałowe wydarzenia podczas sierpniowego Bank Holiday Weekend, nie budzą entuzjazmu wśród samych Brytyjczyków. Z przeprowadzonych badań wynika, że ponad połowa mieszkańców Wielkiej Brytanii (53%) uważa, że podczas karnawału dojdzie do mniejszych lub większych zamieszek. Ponad ¾ respondentów (77%) jest zdania, że karnawał powinien trwać krócej, a aż 44% uważa, że nawet ograniczenie czasu trwania karnawału nie zażegna niebezpieczeństwa zamieszek. 57% zapytanych wyraziło opinię, że karnawał, pomimo towarzyszących problemów, powinien się odbywać nadal, ale znamienne, że co czwarty respondent (24%) uważa karnawał za zbędny i należy wykreślić go z kalendarza imprez organizowanych w Londynie [*Notting Hill Carnival. Survey Results,* 2011]. Raport *Study of the Visitor Economy* [2009] wskazuje, że karnawał generuje więcej negatywnych niż pozytywnych korzyści dla dzielnicy. Royal Borough of Kensington and Chelsea wolałoby być kojarzone z festiwalem kwiatów odbywającym się w Chelsea oraz ze znajdującymi się na terenie dzielnicy muzeami niż karnawałem. Co druga osoba (51%) zamieszkująca dzielnicę uważa, że karnawał jest ważny, ale dla kontrastu aż 99% zapytanych uważa, że to muzea są ważne dla dzielnicy. 37% zapytanych czuje się dotknięta karnawałem poprzez hałas, tłumy oraz problemy z transportem.

Kilkudziesięcioletnia historia wydarzeń, jakie mają miejsce w sierpniu w londyńskiej dzielnicy Notting Hill dowodzą, jak ujął to metaforycznie A. Bełkot [2008, s. 50], że karnawał to w dużej mierze „dzieło otwarte", którego żywotność, a więc popularność wynika ze związków pomiędzy tradycyjnymi formami a jego teraźniejszymi modyfikacjami i innowacjami. Jaka przyszłość czeka karnawał? Czy karnawał obroni swoją mocną pozycję, jako wydarzenie, w którym turysta powinien uczestniczyć? Autorzy Raportu *Carnival Futures: Notting Hill Carnival* [2013] przewidują cztery scenariusze, jakimi mogą kierować się organizatorzy karnawału w przyszłości. Pierwszy scenariusz zakłada, że karnawał wróci do swoich korzeni i skupi się na prezentacji elementów karaibskiej tożsamości. Wydarzenie będzie miało charakter bardziej kameralny i mniej komercyjny, a z atrakcji rozrywkowych będą korzystać głównie rodziny i dzieci. Taki karnawał pomoże zrozumieć skomplikowaną historię Karaibów oraz rozpropagować kulturę tego obszaru. Zgodnie z drugim scenariuszem karnawał przybierze charakter spektaklu dla turystów. Ze względów bezpieczeństwa rozmiar festiwalu zostanie ograniczony – nie będzie miał charakteru otwartego. Płatny i biletowany udział spowoduje, że organizatorzy będą mogli skupić się wyeksponowaniu elementów kultury karaibskiej, a wysoka jakość prezentowanych treści przyciągnie turystów na dłużej niż dwa dni pobytu w Londynie. Trzecia droga, jaką być może pójdzie organizacja karnawału oznacza jeszcze większą popularyzację wydarzeń i jeszcze liczniejsze uczestnictwo niż dotychczas. Karnawał będzie przynosił duże profity organizatorom. Do organizacji wydarzenia zostaną poproszeni najlepsi specjaliści a najnowsze technologie zapewnią zapadający w pamięci spektakl. W komercyjne wydarzenie aktywnie włączą się władze Londynu, które będą chciały lansować obraz stolicy Wielkiej Brytanii jako multikulturalistycznego centrum, w którym żadna mniejszość etniczna nie napotyka na opór przy próbach eksponowania odmienności. Tak więc, szansę na zamanifestowanie tożsamości kulturowej będą miały wszystkie społeczności etniczne zamieszkujące Londyn. Zgodnie z czwartym scenariuszem, treści i organizacja karnawału ulegną całkowitej redefinicji. Przygotowaniem wydarzeń zajmą się całkowicie nowe osoby, które dzięki świeżemu spojrzeniu zmienią obraz karnawału. Taka formuła miałaby opierać się na zaangażowaniu wolontariuszy, byłaby inicjatywą oddolną i w głównej mierze podnosiłaby kwestię hybrydyczności współczesnej kultury.

Fot. 4. Masowe uczestnictwo w karnawale Notting Hill
Źródło: (fot.) Seweryn Kapinos

Wydaje się, że karnawał w obecnej formie przetrwa na pewno jeszcze pewien czas. Z ekonomicznego punktu widzenia i profitów, jakie przynosi miastu trudno wyobrazić sobie, aby władze miasta chciały zmienić aktualną formę sierpniowego święta i zrezygnować z jego popularyzacji. Liczne uczestnictwo przynosi zyski branży hotelarskiej, transportowej, gastronomicznej, artystycznej, dlatego nawet opinie o przesadzonym skomercjalizowaniu i zatraceniu etnicznego ducha karnawału, nie zmienią współczesnej formuły. Nie można zapomnieć o tym, że karnawał Notting Hill jest jedynym w swoim rodzaju wydarzeniem turystycznym i nawet mimo tego, że Londyn jako destynacja turystyczna bez karnawału swobodnie obroniłby swój niepodważalny status jako miejsca, które należy ze względu na liczne atrakcje odwiedzić, to karnawał podkreśla i umacnia pozycję stolicy Wielkiej Brytanii w świecie turystycznym zwłaszcza, że jak podkreśla J. Borzyszkowski [2011, s. 11] omawiając zależności pomiędzy organizowanym eventem a rynkiem turystycznym na przykładzie ślubu księcia Williama i Kate Middleton, na finalne rozliczenie wydarzenia zawsze największy wpływ ma promocja i rozwój turystyki.

Podsumowanie

Londyn nie jest jedynym miejscem, w którym odbywa się karnawał. Setki miejscowości na świecie są przez cały rok areną wydarzeń określanych jako karnawał. Wszystkie te miejsca są dowodem na to, że wydarzenia te są atrakcyjne i posiadają spory potencjał turystyczny. Głównej przyczyny masowego uczestnictwa w tego typu wydarzeniach należy upatrywać w tym, że człowiek posiada naturalną skłonność do oderwania się od spraw codziennych

i zabawy, a karnawał, jako forma i miejsce zaspokajania takich potrzeb jest doskonałym tego typu miejscem.

W karnawale Notting Hill uczestniczy każdego roku prawie 2 miliony osób i przez kilka dni to miejsce stanowi przestrzeń autentycznie tętniącą życiem, która już na stałe wrosła w kulturowy pejzaż stolicy Wielkiej Brytanii. W tak licznej frekwencji bardzo pomaga status Londynu, jako klasycznego miejsca odwiedzin turystów. Relacje pomiędzy wydarzeniem a miastem stanowią swoistą symbiozę – również karnawał wykorzystywany jest przez miasto jako atrakcja turystyczna. Karnawał Notting Hill to wyjątkowe wydarzenie, które jest dobrym przykładem połączenia sukcesu turystycznego, ekonomicznego i społeczno-kulturowego, ale niekoniecznie w równych proporcjach. Przyciąga tłumy turystów z całego świata w godnej pozazdroszczenia przez inne destynacje turystyczne ilości, ale to zabawa stanowi główny czynnik gromadzący uczestników. Masowość uczestnictwa wydaje się jednak przesłaniać pozostałe aspekty imprezy, a karnawał nie jest w stanie organizacyjnie ponieść ciężaru zbyt dużej ilości bawiących się osób. Rozrosły do gigantycznych rozmiarów, stanowi obciążenie dla lokalnej infrastruktury – transportu publicznego, służb ratowniczych i w ostatecznym rozrachunku przenika do powszechnej świadomości raczej, jako wydarzenie któremu nie podołali organizatorzy, a uczestnicy nie mogą czuć się bezpiecznie ze względu na licznie popełniane przestępstwa.

Karnawał Notting Hill jest wydarzeniem pełnym paradoksów. Reklamowany jako największa impreza uliczna w Europie kusi przede wszystkim możliwością zabawy i uczestnictwa w ogromnym tłumie. Pozwala na spontaniczność i anonimowość. Jego drugie oblicze – o czym często się zapomina - to możliwość poznania pejzażu kulturowego stolicy Wielkiej Brytanii, a zwłaszcza mniejszości karaibskiej. Istnieje jednak pewna obawa co do świadomości turystów, w jakiego typu imprezie uczestniczą, jakie są jej korzenie i jakie treści jej towarzyszą. Niemała w tym zasługa organizatorów, którzy dbając o rozmach zapominają o korzeniach i nawiązaniu do klasycznego karnawału.

Współczesny karnawał uległ komercjalizacji. Jest przede wszystkim atrakcją turystyczną i traci swoje społeczno-kulturowe korzenie. O autentyzm wydarzeń nazywanych karnawałem można się spierać, nie można jednak oprzeć się wrażeniu, że z klasycznym karnawałem ma coraz mniej wspólnego. Uwikłany w polityczne niuanse, dziś służy w większym stopniu zaakcentowaniu kulturowej odmienności mniejszości etnicznych, które zamieszkują stolicę Wielkiej Brytanii oraz sukcesowi ekonomicznemu, który liczony jest w milionach funtów zarobionych każdego roku, niż rzeczywistemu przeżywaniu „świata na opak". Karnawał Notting Hill jest cieniem wydarzenia, które przed kilkuset laty motywowało aktywność całych miast i regionów. Porównując do klasycznego karnawału, należy mu odmówić określonego sensu obrzędowego i raczej traktować jako przestrzeń pozwalającą na wyładowanie aktywności uczestniczących w nim osób.

Każdy karnawał się kończy, a po nim następnego roku przychodzi kolejny – taka jest prawidłowość. W przyszłym roku w Notting Hill odbędzie się kolejne wydarzenie nazywane karnawałem, z którego w pamięci prawdopodobnie zapadnie informacja o kolejnym pobiciu rekordu frekwencji, zamieszkach młodych osób z policją i problemach organizacyjnych. Z kulturowego punktu widzenia, trudno budować kapitał wydarzenia oparty jedynie na funkcjonującej w powszechnej świadomości masowości i popularności wydarzenia, z turystycznego – jak najbardziej.

Doświadczenia związane z londyńskim karnawałem mogą stać się podstawą do rozważań nad zagadnieniem integracji imigrantów w Polsce oraz do wypracowania kompleksowej koncepcji polityki integracyjnej, a z punktu widzenia prezentowanego artykułu, mogą stać się interesującym materiałem dla animatorów kultury, którzy zainteresowani są popularyzacją odmiennych kulturowo mniejszości etnicznych i narodowych. Wprawdzie Polska nie jest krajem imigranckim, czego wskaźnikiem jest ciągle niewielka liczba imigrantów oraz niewielka ich zasiedziałość, to jednak w kontekście

integracji europejskiej oraz procesów globalizujących, można się spodziewać, że w najbliższej przyszłości zjawisko napływu posiadających odmienną tożsamość społeczno-kulturową osób, będzie nabierało na sile.

Polityka integracji imigrantów w Polsce znajduję się na wstępnym etapie, dlatego tak istotna jest analiza, w jaki sposób w przyszłości realizować tolerancyjne w stosunku do odmiennych kulturowo grup przedsięwzięcia. Historia karnawału Notting Hill pozwala na uniknięcie pewnych błędów oraz wzorowanie się na sprawdzonych działaniach. Potencjalni organizatorzy festiwali i karnawałów w Polsce mają materiał, z którego mogą wyciągnąć wnioski, w jaki sposób przygotować scenariusze wydarzeń, których istotą będzie manifestacja odmienności i tożsamości oraz budowanie atmosfery tolerancji dla innych kultur.

Bibliografia

Bachtin M., 1975, *Twórczość Franciszka Rabelais'go a kultura ludowa średniowiecza i renesansu*, Wydawnictwo Literackie, Kraków.

Bausinger H., 2011, Konteksty uczestnictwa w karnawale, w: W. Dudzik (red.), *Karnawał. Studia historyczno-antropologiczne*, Warszawa.

Bełkot A., *Karnawalizacja jako pojęcie ludyczne*, „Homo communicativus. Filozofia – komunikacja – język - kultura" 2(4)/2008, ss. 45-59.

Borzyszkowski J., *Wpływ eventu na rynek turystyczny – przykład ślubu księcia Williama i Kate Middleton,* „Turystyka Kulturowa" 6/2011, ss. 4-16.

Bowdin G., O'Toole W., Allen J., Harris R., McDonnell I., 2006, *Events Management,* Routledge, Oxon.

Braun K., 2005, *Karnawał? Karnawalizacja*!, L. Kolankiewicz (red.), *Antropologia widowisk. Zagadnienia i wybór tekstów*, Wydawnictwo UW, Warszawa.

Burr A., 2006, *The „Freedom of the Slaves to Walk the Streets*", D. Picard., M. Robinson (red.), *Festivals, Tourism and Social Change. Remaking Worlds,* Clevedon.

Callais R., 1973, *Żywioł i ład*, PIW, Warszawa.

Cohen A., 1993, *Masquerade Politics. Explorations in the Structure of Urban Cultural Movements*, Oxford.

Dzudzik W. (red.), 2011, *Karnawał. Studia historyczno – antropologiczne*, Wydawnictwo UW, Warszawa.

Dudzik W., 2005, *Karnawały w kulturze*, Sic, Warszawa.

Getz D., *Event tourism: Definition, evolution and research*, "Tourism Menagement" 29(2008), ss. 403-428.

Hall C. M., Page S., J., 2014, *The Geography of Tourism and Recreation. Environment, place and space*, Routledge, New York.

Heers J., 1995, *Święta głupców i karnawały*, Oficyna Wydawnicza VOLUMEN Wydawnictwo MARABUT, Warszawa.

Kłocińska A., *Karnawał wobec sacrum. O ludyczności kultury współczesnej*, „Kultura i Wartości" 3(2012), ss. 117-134.

Mezger W., 2005, *Obyczaje karnawałowe I filozofia błazeństwa*, w: L. Kolankiewicz (red.), *Antropologia widowisk. Zagadnienia i wybór tekstów*, Wydawnictwo UW, Warszawa.

Moore T., 2013, *Policing Notting Hill. Fifty Years of Turbulance*, Hook.

Paleczny T., 2011, *Zabawa w czasach globalizacji*, w: R. Kantor, T. Paleczny, M. Banaszkiewicz (red.), *Wąż w raju. Zabawa w społeczeństwie konsumpcyjnym*, Wydawnictwo UJ, Kraków.

Riggio M. C., 2011, *Czas poza czasem? Miejska dialektyka karnawału*, W. Dudzik (red.), *Karnawał. Studia historyczno-antropologiczne*, Warszawa.

Ritzer G., 2004, *Magiczny świat konsumpcji*, Warszawskie Wydawnictw Literackie MUZA SA, Warszawa.

Schechner R., 2000, *Przyszłość rytuału*, Oficyna Wydawnicza VOLUMEN, Warszawa.

Schindler N., 2005, *Aspekty historyczno-antropologicznej teorii karnawału*, w: L. Kolankiewicz (red.), *Antropologia widowisk. Zagadnienia i wybór tekstów*, Wydawnictwo UW, Warszawa.

Skubaczewska-Pniewska A., 2011, *Teoria karnawalizacji literatury Michała Bachtina*, w: A. Skubaczewska-Pniewska, A. Stoff, *Teoria karnawalizacji. Konteksty i interpretacje,* Wydawnictw Naukowe UMK, Toruń.

Turner V., 2011, *Karnawał, rytuał i zabawa w Rio de Janeiro*, w: W. Dudzik (red.), *Karnawał. Studia historyczno-antropologiczne*, Warszawa.

Raporty

Carnival Futures: Notting Hill Carnival, 2013.
Nothing Hill Carnival. A Strategic Review, Greater London Authority, 2004.
Notting Hill Carnival 2013: Environmental Impacts and Community Safety, 2013.
Notting Hill Carnival. Survey Results, 2011.
Study of the Visitor Economy, 2009.
The economic impact of the Notting Hill Carnival, 2003.

Źródła internetowe

www.acs-aec.org (data dostępu: 26.06.2014)
www.nottinghillcarnival.eu (data dostępu: 29.05.2014)

Notting Hill – carnival without carnival?

Key words: carnival, street, London, music, ethnic minority.

Abstract: The purpose of the article is to present the biggest street carnival in Europe which takes place in London. Every year late August this massive event attracts more than million visitors who want to participate in colourful, noisy and dancing parade moving through the narrow streets of Notting Hill. Author presents over fifty years history of the carnival with political, social and cultural background. What is more, modern carnival will be presented in wider perspective which means embedding it the background of the rich carnival tradition in the past. Author will specify the most symptomatic features of the modern carnival and compare them with the essence of classic projects of this type. Author will try to answer the question of how "real carnival is modern carnival". Moreover, issues of tourism will be discussed with particular emphasis on the elements that affect the mass participation in the carnival.